

LUND UNIVERSITY

Dendrokronologisk analys av en stockbåt funnen i Björngylet nordväst Olofström

Linderson, Hans

2020

Document Version:
Förlagets slutgiltiga version

[Link to publication](#)

Citation for published version (APA):
Linderson, H. (2020). *Dendrokronologisk analys av en stockbåt funnen i Björngylet nordväst Olofström*. (Dendrorapporter i Lund; Vol. 2020:50). Lund University.

Total number of authors:
1

General rights

Unless other specific re-use rights are stated the following general rights apply:
Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal

Read more about Creative commons licenses: <https://creativecommons.org/licenses/>

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

LUND UNIVERSITY

PO Box 117
221 00 Lund
+46 46-222 00 00

LUND UNIVERSITY

DEPARTMENT OF QUATERNARY GEOLOGY
KVARTÄRGEOLOGISKA AVDELNINGEN
HANS LINDERSON

14 Juni 2020

Nationella Laboratoriet för Vedanatomi och Dendrokronologi, rapport nr 2020:50
Hans Linderson
DENDROKRONOLOGISK ANALYS AV EN STOCKBÅT FUNNEN I
BJÖRNGYLET NORDVÄST OLOFSTRÖM

Uppdragsgivare: Nebbeboda intresseförening gm Jonny Karlsson info@holjebok.se och Hans Linderson

Område: Olofström **Prov nr:** 77480 **Antal Sågprov:** 2

Dendrokronologiskt objekt: 3,5 lång, förstäv. Placerad: Näbbeboda skola

Resultat:

Dendro nr:	Provnr:	Trädslag	Antal år (2 radier om ej annat anges)	Splint (Sp) Bark (B) Vankant (W)	Datering av yttersta årsring i provet	Beräknat Fällningsår E(Efter) V(vinterhalv-året)	Kommentarer mer vågad datering
77480	förstäv	Ek	273;3	Ej Sp	1604	E 1613	1618-1648

Kommentarer till ovanstående resultattabell

Sågprovet togs så att maximalt antal årsringar kunde uppbringas samt så att den yttersta/ yngsta årsringen i stocken ingår i analysen. Denna dateras till 1604 e. kr. till denna datering skall läggas den avsaknade splinten som är 10-24 årsringar samt ett okänt antal årsringar i kärnveden.

Detta leder till minimåttet $1604+10=1614$ eller maximåttet $1604+24=1628$. Mest vanliga antalet år i splinten för denna typ av virke är 14-22 vilket ger dateringen **efter 1618-1626**.

Min bedömning är att den yttersta/ yngsta årsringen i kärnveden i stocken är nära den samma provtagna i stocken, maximalt 20 årsringar saknas till splinten ($1628+20=1648$). Virket är då avverkat någon gång under åren **1618-1648**.

Antalet årsringar som mättes är 273, cirka 20 årsringar saknas till mörgen, vilket ger åldern till mörgen $1332-20=$ cirka 1312. Till detta skall läggas en höjdtillväxt på minst 3,5 meter. Groddåret för **eken inträffar sannolikt under slutet av 1200-talet**. Proveniensen är lokal. Trädets ståndort är en väl sluten skog, sannolikt en ekblandskog. En påtaglig observation är att tillväxten under dessa 273 år har pågått utan yttre störningar av mänsklig karaktär eller naturlig omsättning av andra träd. En skogsdynamiskt väldigt stabil skog, något som kan ses i ekvirke från stenåldern i södra Sverige med en mycket liten befolkning.

Jag har inte rätt ut stockbåtarnas normala användningstid men om man tittar på större båtar så är drifttiden vanligen något eller några år-tionden. Stockbåten bör därför vara använd under 1630-1650-talet.

Hans Linderson, Laboratorieföreståndare, Lunds Universitet

Beskrivning av tabellen ovan

”Dendroidentitetsnummer”, är en unik identitet för varje prov hanterade på laboratoriet.

”Antal år”, årsringar som är analyserade i vissa fall har det inte varit möjligt att mäta årsringsbredden, då har årsringarna räknats, vilket har markerats med ”+n”.

I samma kolumn förekommer någon gång noteringen ”ew” eller ”lw” dessa termer härrör från engelskans early wood (vårved) och late wood (sommarved) och beskriver graden av den yngsta/sista årsringens utveckling. Detta indikerar att virket är avverkat på sommaren.

”splint, vankant, bark” indikerar hur många årsringar som saknas i provet. Förutsatt att provet går att datera och man har vankant eller bark i provet så får man en årsexakt datering (extrema undantag finns). ”nära vankant” uppges när det finns indikationer om detta, till exempel i fältanteckningar eller om en sågskiva följer en naturlig kurvatur i rundvirket. Om vankant (den rundade avslutningen av virket där barken har försvunnit) saknas och splinten syns kan man beräkna fällningsåret med hjälp av splintstatistiken för olika trädslag och förhållanden. Vanligtvis används 17 ± 7 år på ek och en mer varierad bild på tall med en maximal variation på ± 20 år. Saknas splinten (”ej sp”) anges en så kallad ”efterdatering” (*terminus post quem*). Virket får då en äldsta möjliga datering. Teoretiskt kan virket vara hur ungt som helst men mer troligt handlar det om upptill några tiotal år senare avverkning än angivna efterdatering. Detta diskuteras vanligtvis i rapporten. Anges $sp=0$ menas splinten observeras utanför ytterst/yngsta årsring men årsringen är inte inmätt eftersom den inte är komplett.

”Datering av yttersta årsring i provet”, är alltid årsexakt vid en datering. Om provet inte kan korsdateras med en daterad dendrokronologisk serie anges ”ej datering”. Detta uppträder oftast vid ett litet årsringsantal (unga/snabbvuxna/kraftigt nedbrutna träd), udda trädslag (i Sverige är ek och tall bäst), för få prover från den undersökta konstruktionen, störd tillväxt etc.

”Beräknat fällningsår” här görs en beräkning utifrån dateringen av den yttersta årsringen i provet och hur många årsringar som beräknas saknas i provet. Felmarginalen som anges täcker mer än 95 procent av proverna. Finns barken eller vankanten kvar på provet ges dateringen påföljande vinterhalvår om inga andra noteringar har gjorts. Vinterhalvåret avser trädets viloperiod så att ingen årsringsbildning sker i stamvirket, viloperioden påbörjas normalt i augusti och pågår till maj söder om Norrlandsgränsen (ungefär Dalälven). Stamvirkets viloperiod blir succesivt längre mot fjällens trädgräns.

Hans Linderson, Laboratorieföreståndare

Lunds Universitet

Laboratoriet för Vedanatomi och Dendrokronologi, Sölvegatan 12, 223 62 Lund

E-post: Hans.Linderson@geol.lu.se

Tel: 046-2227891